FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT JULIANE KOKOTT

föredraget den 6 mars 2008 [1]

I — Inledning

1. I förevarande fall har domstolen än en gång ställts inför frågan vilka krav som följer av den europeiska konkurrensrätten inom området för idrott. I centrum står den dubbla roll som den grekiska automobil- och reseklubben ELPA [2] har i samband med sportevenemang avseende motorfordon.

2. ELPA:s dubbla roll kan beskrivas på följande sätt: Å ena sidan anordnar ELPA tävlingar med motorfordon i Grekland. För detta ändamål har ELPA bildat en nationell kommission för motorcykeltävlingar (ETHEAM [3]) som har anförtrotts att övervaka och anordna motorcykeltävlingar. Å andra sidan deltar ELPA emellertid i antagandet av beslut om administrativt tillstånd för motorcykeltävlingar, som enligt grekisk lagstiftning endast kan beviljas om ELPA har lämnat sitt godkännande.

3. MOTOE [4] som är ett oberoende grekiskt motorcykelförbund fick känna av effekterna av ELPA:s dubbla roll. När MOTOE år 2000 önskade anordna en rad motorcykeltävlingar under eget ansvar erhöll den inte tillstånd för dessa, eftersom ELPA inte lämnade sitt godkännande till de behöriga myndigheterna.

4. Ur konkurrenssynpunkt uppkommer frågan huruvida en dubbel roll, som den som ELPA har, är förenlig med artiklarna 82 EG och 86 EG. Först skall det emellertid klarläggas om och i vilken utsträckning den verksamhet som en ideell organisation som ELPA utövar inom området för idrott över huvud taget omfattas av gemenskapens konkurrenslagstiftning.

II — Tillämpliga bestämmelser

A — *Gemenskapslagstiftningen*

5. De tillämpliga gemenskapsrättsliga bestämmelserna i förevarande mål utgörs av konkurrensbestämmelserna i artikel 82 EG och artikel 86 EG.

1 — Originalspråk: tyska.
2 — Elliniki Leschi Aftokinitou kai Periigiseon.
3 — Ethniki Epitropi Agonon Motosikletas.
4 — Motosykletistiki Omospondia Ellados.

6. Artikel 82 EG har följande lydelse:

”Ett eller flera företags missbruk av en dominerande ställning på den gemensamma marknaden eller inom en väsentlig del av denna är, i den mån det kan påverka handeln mellan medlemsstater, oförenligt med den gemensamma marknaden och förbjudet.

Sådant missbruk kan särskilt bestå i att

a) direkt eller indirekt påtvinga någon oskäliga inköps- eller försäljningspriser eller andra oskäliga affärsvillkor,

b) begränsa produktion, marknader eller teknisk utveckling till nackdel för konsumenterna,

c) tillämpa olika villkor för likvärdiga transaktioner med vissa handelspartner, varigenom dessa får en konkurrensnackdel,

d) ställa som villkor för att ingå avtal att den andra parten åtar sig ytterligare förpliktelser som varken till sin natur eller enligt handelsbruk har något samband med föremålet för avtalet.”

7. I artikel 86 EG förskrivs följande:

”1. Medlemsstaterna skall beträffande offentliga företag och företag som de beviljar särskilda eller exklusiva rättigheter inte vidta och inte heller bibehålla någon åtgärd som strider mot reglerna i detta fördrag, i synnerhet reglerna i artiklarna 12 samt 81–89.

2. Företag som anförtrotts att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse eller som har karaktären av fiskala monopol skall vara underkastade reglerna i detta fördrag, särskilt konkurrensreglerna, i den mån tillämpningen av dessa regler inte rättsligt eller i praktiken hindrar att de särskilda uppgifter som tilldelats dem fullgörs. Utvecklingen av handeln får inte påverkas i en omfattning som strider mot gemenskapens intresse.

…”

B — *Den nationella lagstiftningen*

8. I artikel 49 i den grekiska lagen nr 2696/1999 [5] (nedan kallad trafiklagen), i den lydelse som var tillämplig år 2000, föreskrevs följande:

”1. Tävling med fordon som dras av djur, djur, cyklar, motorfordon, trehjulingar, motorcyklar eller mopeder får inte anordnas på allmänna eller privata vägar eller platser utan förhandstillstånd.

2. Det tillstånd som avses i föregående punkt beviljas

…

c) för samtliga tävlingar med motorfordon, trehjulingar, motorcyklar eller mopeder, av Ypourgos Dimosias Taxis (ministern för allmän ordning) eller det organ som ministern delegerat denna uppgift till, förutsatt att den juridiska person som är officiell representant i Grekland för Internationella motorförbundet (FIA), Internationella motorcykelförbundet (FIM) och, när det är fråga om veteranfordon, Internationella förbundet för veteranfordon (FIVA) har lämnat sitt godkännande …”

9. I artikel 134.8 i den grekiska lagen nr 2725/1999 [6] föreskrivs bland annat följande:

”Tävlingar med motorfordon och motsvarande grenar (bilar, formel, go-cart, motorcykel, etc.) utgör sportverksamhet som regleras av bestämmelserna i förevarande lag.”

C — *Förbundsbestämmelser*

10. ELPA:s katalog för år 2000 med motorcykeltävlingar som offentliggjorts av ETHEAM innehåller dess cirkulär för år 2000. I denna informeras bland annat om de handlingar för beviljande av tillstånd att anordna tävlingar och tävlingsregler som skall inlämnas, fastställande av registreringsavgifter och andra ekonomiska uppgifter. I katalogen har även de nationella reglerna för motorcykelsporten, de så kallade EAKM [7] offentliggjorts, som bland annat innehåller följande bestämmelser:

5 — FEK A’ 57.

6 — FEK A’ 121.

7 — Ethnikos Athlitikos Kanonismos Motosikletas.

”10.7. Varje sportevenemang som omfattar ett av ETHEAM:s/ELPA:s mästerskap, cuper eller pristävlingar kan förenas med en sponsors reklamkampanj och sponsorn kan endast nämnas i tävlingens namn eller beteckning om ETHEAM/ELPA har godkänt detta.

säkerställa att sportevenemang är försäkrade. Försäkringen skall omfatta organisatörens, konstruktörernas, motorcykelförarnas och passagerarnas ansvar … vid olyckor och skador på tredje man som orsakas i samband med tävlingar eller försöksheat.”

…

III — Bakgrund och målet vid den nationella domstolen

60.6. Under tävlingar får reklam förekomma på motorcykelförare och motorcyklar. Vad gäller hjälmen får reklam förekomma på dess yta såvida den inte påverkar hjälmens tekniska egenskaper. Under hastighets- och motorcrosstävlingar inom ramen för ETHEAM:s/ELPA:s mästerskap, cuper och pristävlingar får inte organisatörerna tvinga motorcykelförare, passagerare eller motorcyklar att göra reklam för en viss produkt, såvida inte tävlingsdeltagaren godkänt detta. Om det förekommer ett gällande sponsoravtal med ETHEAM/ELPA skall motorcykelförare, passagerare och motorcyklar iaktta detta avtal.

11. ELPA, den grekiska automobil- och reseklubben, är officiell representant för Internationella motorcykelförbundet (FIM) i Grekland. Enligt uppgifter från den nationella domstolen är ELPA en ideell förening som bland annat anordnar tävlingar med motorfordon och i det sammanhanget även ingår sponsor-, reklam- och försäkringsavtal.

12. ELPA har överfört befogenheten att övervaka nationell tävlingsverksamhet och ansvaret för motorcykeltävlingar i hela Grekland till den av ELPA bildade nationella kommissionen för motorcykeltävlingar (ETHEAM).

…

13. MOTOE är ett ideellt motorcykelförbund som är oberoende av ELPA och vars verksamhet också omfattar anordnande av motorcykeltävlingar i Grekland. Till dess medlemmar hör flera regionala motorcykelklubbar.

110.1. Organisatören skall, direkt eller genom övervakningsmyndigheten,

14. Den 13 februari 2000 ansökte MOTOE hos den grekiska ministern för allmän ordning om tillstånd att anordna en rad motorcykeltävlingar. Till ansökan bifogades ett program för de planerade tävlingarna. Enligt detta skulle under perioden från den 26 mars 2000 till den 3 december 2000 totalt 28 tävlingar anordnas av olika motorcykelklubbar, som alla är medlemmar i MOTOE. Den 8 februari 2000 underrättades ELPA om programmet, för att den skulle kunna lämna det godkännande som krävs för tävlingarna.

15. Genom skrivelse av den 16 mars 2000 anmodade ELPA MOTOE att inkomma med ett särskilt regelverk för varje planerad tävling minst två månader före den planerade tävlingen för att kunna kontrollera startfält, vägsträcka eller bana, säkerhetsåtgärder och, allmänt, samtliga förutsättningar för en säker tävling. Dessutom skulle de klubbar som skulle anordna tävlingarna inlämna en kopia av sina stadgar till ETHEAM.

16. Genom skrivelse av den 5 maj 2000 ansökte MOTOE till ministern för allmän ordning om tillstånd för sex tävlingar under perioden från den 9 juli 2000 till den 26 november 2000. Till ansökan bifogades reglerna för de planerade tävlingarna samt stadgarna för de klubbar som skulle anordna tävlingarna. Genom skrivelse av den 22 maj 2000 vidarebefordrade ministeriet för allmän ordning ansökan med de bifogade handlingarna till ELPA, för att den skulle kunna lämna sitt godkännande.

17. Den 6 juli 2000 skickade ELPA/ETHEAM en skrivelse till MOTOE med följande innehåll:

”1. Enligt tillämplig lagstiftning anordnar ETHEAM, efter tillstånd från ELPA som är FIM:s enda lagenliga företrädare i Grekland, mästerskap, cuper och pristävlingar.

2. Om ett organ eller en klubb som uppfyller kraven för att anordna tävlingar önskar utlysa en cup eller en pristävling skall organet eller klubben inlämna den föreslagna kungörelsen till ETHEAM. ETHEAM skall fatta beslut efter en granskning av den föreslagna kungörelsen och även fastställa villkoren för tävlingen i enlighet med internationella och nationella bestämmelser.

3. En cup eller en pristävling skall omfatta tävlingar av samma typ, exempelvis endast scramble eller endast enduro. Andra fristående evenemang som inte omfattas av utlysta mästerskap, cuper eller pristävlingar kan endast betecknas som vänskapstävlingar.

4. För att en tävling skall kunna godkännas, även i fråga om cuper eller pristävlingar, krävs att varje organisatör som åtagit sig att anordna ett evenemang inom ramen för en cup eller en pristävling uppfyller de krav som föreskrivs i de nationella bestämmelserna avseende motorcykeltävlingar och i ETHEAM:s cirkulär. Det är slutligen uppenbart att tävlingar som önskas utlysas under pågående tävlingsår inte får påverka redan planerade tävlingar vad gäller datumen, av hänsyn till såväl tävlingsdeltagare som organisatörer. ETHEAM står till ert förfogande för att diskutera möjligheten att utlysa en cup eller en pristävling i enlighet med de nationella bestämmelserna avseende motorcykeltävlingar under förevarande år och för ert tävlingsår 2001, så att det årliga programmet kan omfatta även dessa tävlingar. Ert program skall vara inkommet till ETHEAM-ELPA senast den 15 september 2000."

18. Den 26 juli 2000 begärde MOTOE information hos ministeriet för allmän ordning om hur dess ansökan om tillstånd fortskred. Den 7 augusti 2000 svarade ministeriet för allmän ordning att det godkännande som krävdes av ELPA eller ETHEAM ännu inte hade lämnats.

19. MOTOE väckte talan om skadestånd på 5 miljoner GRD [8] vid Dioikitiko Protodikeio Athinon. [9] Genom det enligt MOTOE rättsstridiga underförstådda avslaget på ansökan om tillstånd för motorcykeltävlingar uppkom ideell skada för MOTOE. Dess anseende och trovärdighet i förhållande till de organisationer som utgör dess medlemmar, till grekiska motorcykelförare och till allmänheten hade nämligen skadats. MOTOE har gjort gällande att bestämmelsen i artikel 49 i trafiklagen är oförenlig med principen om förvaltningsorganens opartiskhet i den grekiska konstitutionen samt artiklarna 82 EG och 86 EG. ELPA har intervenerat till stöd för grekiska statens yrkanden.

20. MOTOE:s talan ogillades i första instans. Tillstånd borde nämligen inte ha beviljats, eftersom det inte hade lämnats något godkännande enligt artikel 49 i trafiklagen. I övrigt är artikel 49 i trafiklagen inte oförenlig med vare sig konstitutionen eller gemenskapslagstiftningen.

21. MOTOE överklagade domen från första instans till Dioikitiko Efeteio Athinon, [10] som är den hänskjutande domstolen.

8 — Enligt den definitiva omräkningskursen (1 euro = 340,750 GRD) motsvarar detta ett belopp på 14 673,51 euro.

9 — Förvaltningsdomstol i Aten.

10 — Förvaltningsdomstol i andra instans i Aten.

IV — Begäran om förhandsavgörande

22. Genom dom av den 21 november 2006, som inkom till domstolen den 5 februari 2007, beslutade Dioikitiko Efeteio Athinon att vilandeförklara målet och ställa följande två tolkningsfrågor till domstolen:

”1) Skall artiklarna 82 EG och 86 EG tolkas så att de även omfattar den verksamhet som bedrivs av en juridisk person som är nationell representant för [FIM] och som utövar en sådan ekonomisk verksamhet som beskrivs ovan, såsom ingående av sponsor-, reklam- och försäkringsavtal i samband med sportevenemang avseende motorfordon som denna juridiska person anordnar?

2) Om den första frågan skall besvaras jakande, är då artikel 49 i lag nr 2696/1999 – enligt vilken den behöriga statliga myndigheten (i förevarande fall ministeriet för allmän ordning) inte får bevilja tillstånd att anordna en tävling med motorfordon, om inte tävlingen har godkänts av den ovannämnda juridiska personen, vilken tilldelats denna befogenhet utan att det fastställts begränsningar, skyldigheter eller en kontroll av denna befogenhet – förenlig med ovannämnda artiklar?”

23. I förfarandet vid EG-domstolen har den grekiska regeringen och Europeiska gemenskapernas kommission yttrat sig muntligen och skriftligen. MOTOE har endast yttrat sig muntligen.

V — Bedömning

A — *Inledande anmärkningar*

24. Sport undantas i princip inte från tillämpningsområdet för EG-fördraget. Detta har medgetts såväl på politisk nivå som i gemenskapens rättspraxis.

25. På *politisk nivå* uppmanade regeringskonferensen avseende Amsterdamfördraget (1997), i en ”förklaring om idrott” [11], Europeiska unionens organ att beakta synpunkter från idrottssammanslutningar när det gäller viktiga frågor som rör idrott och att ägna särskild uppmärksamhet åt det som är särskilt kännetecknande för amatöridrotten. En liknande förklaring är bifogad ordföran-

11 — Förklaring nr 29 i regeringskonferensens slutakt till Amsterdamfördraget, undertecknat den 2 oktober 1997 (EGT1997, C 340, s. 136).

deskapets slutsatser från Europeiska rådet i Nice (2000).[12] Förra året lade kommissionen dessutom fram en ”vitbok om idrott”, i vilken den bland annat befattade sig med EU-rättens inverkan på idrott och bekräftade att idrott omfattas av gemenskapens gällande lagstiftning (*acquis communautaire*).[13]

26. Dessa förklaringar och initiativ betonar att idrott inte helt och hållet är undantagen från Europeiska unionens eller Europeiska gemenskapens verksamhetsområde. Med ikraftträdandet av Lissabonfördraget[14] kommer idrott uttryckligen att komma till uttryck i EU:s primärrätt.[15]

27. *Gemenskapsdomstolarna* har å sin sida i fast rättspraxis fastslagit[16] att utövandet av idrott omfattas av gemenskapsrätten försåvitt det utgör en ekonomisk verksamhet i den mening som avses i artikel 2 EG.[17] Medan rättspraxis till en början behandlade de grundläggande friheternas inverkan på idrotten,[18] uppmärksammas numera konkurrensbestämmelserna i EG-fördraget[19]. Det förhåller sig på samma sätt i förevarande fall, i vilket domstolen har anmodats att tolka artiklarna 82 EG och 86 EG.

28. Medan den första tolkningsfrågan avser tillämpligheten av artiklarna 82 EG och 86 EG på en ideell organisation som ELPA, har den hänskjutande domstolen i sin andra fråga fäst uppmärksamheten vid den dubbla roll som ELPA har, såsom en organisation

12 — ”Uttalande om de särskilda kännetecken för idrott och idrottens sociala funktion i Europa som bör beaktas” av Europeiska rådet i Nice (den 7, 8 och 9 december 2000), ordförandeskaptes slutsatser (punkt 52 och bilaga IV, se särskilt punkterna 1.7 och 17 i den där återgivna förklaringen).

13 — KOM(2007) 391 slutlig, se särskilt inledningen (s. 2) och punkt 4.1 (s. 14 och följande sidor). Se dessutom punkt 3.4 och punkt 4 i kommissionens arbetsdokument ”Commission Staff Working Document – The EU and Sport: Background and Context” av den 11 juli 2007, SEK(2007) 935, som offentliggjordes i samband med vitboken om idrott. Texten i vitboken och arbetsdokumentet finns tillgängliga på webbplatsen http://ec.europa.eu/sport/index_en.html (besökt senast den 10 januari 2008).

14 — Lissabonfördraget om ändring av fördraget om Europeiska unionen och fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, undertecknat i Lissabon den 13 december 2007 (EGT 2007, C 306, s. 1).

15 — Se särskilt artikel 6 e och artikel 165 i det framtida fördraget om Europeiska unionens funktionssätt i dess nya numrering. Se i detta avseende även artikel I-17 e och artikel III-282 i Fördraget om inrättande av en konstitution för Europa, undertecknat i Rom den 29 oktober 2004 (EGT C 310, s. 1).

16 — Dom av den 18 juli 2006 i mål C-519/04 P, Meca-Medina (REG 2006, s. I-6991), punkt 22 och där angiven rättspraxis.

17 — Denna rättspraxis är fortfarande relevant när det gäller avgränsningen av tillämpningsområdet för de klassiska grundläggande friheterna i fördraget eller såsom i förevarande fall avgränsningen av tillämpningsområdet för dess konkurrensbestämmelser. Mer allmänt skall det emellertid erinras om att denna rättspraxis härrör från tiden då gemenskapen huvudsakligen var en ekonomisk gemenskap. Till följd av att unionsmedborgarskap och ny politik på olika områden infördes, nämligen på området utbildning och ungdomsfrågor, rör EG-fördraget i dag även icke-ekonomiska aspekter av idrotten. Från och med ikraftträdandet av Lissabonfördraget kommer det inte längre att råda något tvivel om att även idrott, utöver sina ekonomiska aspekter, är relevant för gemenskapsrätten. Detta betonas i avdelning XII, ”utbildning, yrkesutbildning, ungdom och idrott”, i det framtida fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

18 — Avseende de grundläggande friheter som föreskrivs i fördraget, se dom av den 12 december 1974 i mål 36/74, Walrave och Koch (REG 1974, s. 1405; svensk specialutgåva, volym 2, s. 409), av den 14 juli 1976 i mål 13/76, Donà (REG 1976, s. 1333; svensk specialutgåva, volym 3, s. 169), av den 15 december 1995 i mål C-415/93, Bosman (REG 1995, s. I-4921), av den 11 april 2000 i de förenade målen C-51/96 och C-191/97, Deliège (REG 2000, s. I-2549), och av den 13 april 2000 i mål C-176/96, Lehtonen och Castors Braine (REG 2000, s. I-2681). Avseende motsvarande bestämmelser i associeringsavtalet, se vidare dom av den 8 maj 2003 i mål C-438/00, Deutscher Handballbund (REG 2003, s. I-4135), och av den 12 april 2005 i mål C-265/03, Simutenkov (REG 2005, s. I-2579).

19 — Se domen i det ovan i fotnot 16 nämnda målet Meca-Medina, vidare förstainstansrättens dom av den 26 januari 2005 i mål T-193/02, Piau mot kommissionen (REG 2005, s. II-209), fastställd genom domstolens beslut av den 23 februari 2006 i mål C-171/05 P, Piau mot kommissionen (REG 2006, s. I-37). Redan innan hade några generaladvokater i domstolen ägnat sig åt denna problematik, se särskilt generaladvokaten Lenz förslag till avgörande av den 20 september 1995 i målet Bosman, punkterna 253–286, generaladvokaten Cosmas förslag till avgörande av den 18 mars 1999 i målet Deliège, punkterna 103–114, och generaladvokaten Albers förslag till avgörande av den 22 juni 1999 i målet Lehtonen och Castors Braine, punkterna 101–114. Målen har nämnts ovan i fotnot 18.

som, å ena sidan, deltar i antagandet av beslut genom vilka staten beviljar tillstånd för motorcykeltävlingar och, å andra sidan, själv anordnar sådana tävlingar.

B — *Tillämpligheten av artiklarna 82 EG och 86 EG (första tolkningsfrågan)*

29. Den nationella domstolen har ställt den första tolkningsfrågan för att få klarhet i huruvida den verksamhet som en ideell förening bedriver omfattas av tillämpningsområdet för artiklarna 82 EG och 86 EG när denna förening inte endast har en exklusiv rätt till medbeslutande när det gäller administrativa tillstånd för motorcykeltävlingar, utan även själv anordnar sådana tävlingar och i det sammanhanget ingår sponsor-, reklam- och försäkringsavtal.

30. Gemenskapens konkurrensrätt avser verksamheten i företag. [20] Förutsättningen för en tillämpning av artiklarna 82 EG och 86 EG är därför att den förening som det rör sig om är ett företag i den mening som avses i EG-fördragets konkurrensregler (se nedan avsnitt 1). För att artikel 82 EG skall kunna tillämpas krävs dessutom att den ovannämnda föreningen har en dominerande ställning på marknaden och att handeln mellan medlemsstater kan påverkas (se nedan avsnitt 2). När det slutligen gäller tillämpningen av artikel 86. 1 EG skall det dessutom undersökas om den ovannämnda föreningen har beviljats särskilda eller exklusiva rättigheter av staten (se nedan avsnitt 3).

1. Begreppet företag i den mening som avses i EG-fördragets konkurrensregler

31. Begreppet företag inom ramen för gemenskapens konkurrensrätt skall tolkas funktionellt och omfattar varje enhet som bedriver ekonomisk verksamhet, oavsett dess rättsliga status och dess sätt att finansiera verksamheten. [21] En organisation som inte bedriver någon ekonomisk verksamhet skall inte anses vara ett företag i den mening som avses i konkurrensrätten. [22]

32. Ekonomisk verksamhet (verksamhet som företag) består i att erbjuda varor eller tjänster på en viss marknad. [23] Även om den slutgiltiga bedömningen av ELPA:s verksamhet ankommer på den nationella domstolen kan domstolen inom ramen för begäran om förhandsavgörande ge denna

20 — Dom av den 11 december 2007 i mål C-280/06, Ente Tabacchi Italiani m.fl. (REG 2007, s. I-10893), punkt 38.

21 — Se till exempel dom av den 23 april 1991 i mål C-41/90, Höfner och Elser (REG 1991, s. I-1979), punkt 21, av den 16 mars 2004, AOK Bundesverband m.fl. i de förenade målen C-264/01, C-306/01, C-354/01 och C-355/01 (REG 2004, s. I-2493), punkt 46, av den 10 januari 2006 i mål C-222/04, Cassa di Risparmio di Firenze (REG 2006, s. I-289), punkt 107, av den 23 mars 2006 i mål C-237/04, Enirisorse (REG 2006, s. I-2843), punkt 28, och domen i det ovan i fotnot 20 nämnda målet Ente Tabacchi Italiani m.fl., punkt 38.

22 — Dom av den 19 februari 2002 i mål C-309/99, Wouters (REG 2002, s. I-1577), punkt 112.

23 — Dom av den 18 juni 1998 i mål C-35/96, kommissionen mot Italien (REG 1998, s. I-3851), punkt 36, av den 12 december 2000 i de förenade målen C-180/98-C-184/98, Pavlov m.fl. (REG 2000, s. I-6451), punkt 75, av den 25 oktober 2001 i mål C-475/99, Ambulanz Glöckner (REG 2001, s. I-8089), punkt 19, och domar i de ovan i fotnot 21 nämnda målen Cassa di Risparmio di Firenze, punkt 108, och Enirisorse, punkt 29.

samtliga användbara upplysningar som underlättar dennas beslut. [24]

33. En förening som ELPA tillhandahåller två typer av tjänster. Dels *anordnar* ELPA motorcykeltävlingar i Grekland med hjälp av kommissionen ETHEAM [25] som den bildat för det syftet, dels *marknadsför* den dessa motorcykeltävlingar enligt uppgifter från den nationella domstolen genom att ingå eller i vart fall förmedla sponsor-, reklam- och försäkringsavtal.

34. För dessa två verksamheter, anordnandet och marknadsföringen av motorcykeltävlingar, finns en marknad, oavsett om ELPA har en monopolställning avseende dessa tjänster eller om de även tillhandahålls av andra organisationer, till exempel MOTOE. De tjänster som tillhandahålls av ELPA i samband med *anordnandet* av motorcykeltävlingar efterfrågas och betalas också av de tävlingsdeltagande eller deras klubbar. Vad gäller *marknadsföringen* av motorcykeltävlingar så tas ELPA:s tjänster i anspråk av respektive sponsorer, reklampartners och försäkringsgivare. Oberoende av detta kan motorcykeltävlingar, såsom framkommit vid den muntliga förhandlingen, även marknadsföras genom försäljning av inträdesbiljetter till evenemangsplatsen och dessutom eventuellt genom försäljningen av rättigheterna till TV-sändningen.

35. Den grekiska regeringen har visserligen bestritt att ELPA ännu i dag själv *anordnar* motorcykeltävlingar. I detta avseende räcker det emellertid att påpeka att det ankommer på domstolen att utgå från de faktiska och rättsliga omständigheterna, såsom de beskrivs av den nationella domstolen i begäran om förhandsavgörande. [26] I beslutet om hänskjutande anges uttryckligen att ELPA själv anordnar motorcykeltävlingar. Vid den muntliga förhandlingen framkom dessutom att ELPA i vart fall bistår vissa motorcykelklubbar vid anordnandet av deras motorcykeltävlingar och ibland deltar som medorganisatör för sådana tävlingar. Med förbehåll för vad den nationella domstolen kommer fram till i detta avseende tyder detta på att ELPA fortfarande utövar verksamhet inom området för anordnandet av motorcykeltävlingar. Dessutom var ELPAS:s verksamhet inom området för *marknadsföring* av motorcykeltävlingar ostridig i förfarandet vid domstolen.

36. Allt detta talar för att den verksamhet som en förening som ELPA bedriver är av ekonomisk karaktär och således för att ELPA skall anses utgöra ett företag.

37. Såsom jag kommer att visa i det följande utgör inte den omständigheten att de tjänster som ELPA tillhandahåller har samband med idrott, att ELPA är en ideell förening eller

24 — Se även domen i det ovan i fotnot 21 nämnda målet Eniri-sorse, punkt 30.

25 — Eftersom ELPA har bildat ETHEAM för det syftet skall ETHEAM:s verksamhet tillskrivas ELPA (se i detta avseende domen i det ovan i fotnot 21 nämnda målet Cassa di Risparmio di Firenze, punkt 110 och följande punkter).

26 — Dom av den 29 april 2004 i de förenade målen C-482/01 och C-493/01, Orfanopoulos och Oliveri (REG 2004, s. I-5257), punkt 42, av den 30 juni 2005 i mål C-28/04, Tod's (REG 2005, s. I-5781), punkt 14, och av den 12 januari 2006 i mål C-246/04, Turn- und Sportunion Waldburg (REG 2006, s. I-589), punkt 21.

den omständigheten att ELPA deltar i antagandet av beslut om administrativt tillstånd för motorcykeltävlingar hinder mot att ELPA skall anses utgöra ett företag.

av om en förening som ELPA skall anses som ett företag är endast den verksamhet som den själv utövar.

— Tjänster som har samband med idrott

38. Den omständigheten att de aktuella tjänsterna har samband med idrott utgör inte hinder mot att klassificera dem som ekonomisk verksamhet som omfattas av konkurrensbestämmelserna i EG-fördraget. [27] Trots dess beaktansvärda sociala betydelse [28] har idrott i dag även en icke oansenlig ekonomisk dimension. Det skall därför med avseende på tillämpningen av konkurrensrätten undersökas om varje verksamhet som har samband med idrott är av ekonomisk art eller inte. [29]

40. Är sportevenemang utformade på ett sådant sätt att ersättning uttas från deltagarna eller i vart fall från åskådarna så utgör anordnandet av dessa evenemang en ekonomisk verksamhet. Om det i samband med ett sportevenemang ingås sponsor-, reklam- och försäkringsavtal så skall även denna marknadsföring av evenemanget anses utgöra en ekonomisk verksamhet. I detta avseende skall den ställning som organisatören av ett sportevenemang har inte bedömas annorlunda än den ställning som tillverkaren eller försäljaren av sportkläder och utrustning som idrottarna använt har. Denna bedriver också en ekonomisk verksamhet oberoende av om idrottarna är professionella eller amatörer.

39. Därvid kan organisatören av ett sportevenemang bedriva en ekonomisk verksamhet, oberoende av om de idrottare som deltar i evenemanget i sin tur utövar denna sport professionellt eller endast som amatörer, det vill säga om de därigenom är ekonomiskt verksamma eller inte. Tvärtemot vad den grekiska regeringen har hävdat är nämligen inte den verksamhet som utövas av de tävlingsdeltagande i motorcykeltävlingen avgörande. Utslagsgivande för bedömningen

— Avsaknad av vinstsyfte

41. Den omständigheten att en organisation som ELPA klassificeras som ideell förening, det vill säga saknar vinstsyfte, talar inte heller mot antagandet att den bedriver ekonomisk verksamhet och att den skall anses utgöra ett företag. Med de tjänster som de tillhandahåller på marknaden kan sådana organisationer även konkurrera med andra aktörer, [30] oberoende av om de andra aktörerna bedriver verksamhet i vinstsyfte eller inte.

27 — Se även ovan punkterna 24–27 i detta förslag till avgörande.

28 — Domar i de ovan i fotnot 18 nämnda målen Bosman, punkt 106, Deliège, punkt 41, och Lehtonen och Castors Braine, punkt 32. Se dessutom vitboken om idrott (ovan fotnot 13), vars avdelning 2 behandlar idrottens roll i samhället.

29 — Att analysen av varje enskild verksamhet är av betydelse framgår även av domen i det ovan i fotot 16 nämnda målet Meca-Medina, punkterna 28-31.

30 — Dom av den 16 november 1995 i mål C-244/94, Fédération française des sociétés d'assurance m.fl. (REG 1995, s. I-4013), punkterna 17 och 18, av den 21 september 1999 i mål C-67/96, Albany (REG 1999, s. I-5751), punkterna 84-87, och domen i det ovan i fotnot 21 nämnda målet Cassa di Risparmio di Firenze, punkt 123.

42. Detta framgår särskilt tydligt i förevarande fall där två grekiska föreningar utan vinstsyfte, ELPA och MOTOE, har ställt upp målet att anordna och marknadsföra motorcykeltävlingar i Grekland. Huruvida sådana organisationer är framgångsrika beror på om de med de tjänster som de tillhandahåller kan hävda sig i förhållande till andra tjänsteleverantörer och säkerställa finansieringen av sina verksamheter.

43. Det stämmer visserligen att en organisation inte kan klassificeras som företag när den ägnar sig åt verksamhet som uteslutande är av *samhällsnyttig eller allmännyttig karaktär* som inte bedrivs på en marknad i konkurrens med andra aktörer. [31] En aktivitet som genom sin art, sitt syfte och de regler den är underkastad inte är av ekonomisk art skall nämligen inte omfattas av konkurrensbestämmelserna i fördraget. [32]

44. När organisationen i fråga emellertid börjar *marknadsföra* sina tjänster, [33] så lämnar den området för uteslutande *samhällsnyttig eller allmännyttig verksamhet*. Den omständigheten att den fortsätter att bedriva verksamhet för att även uppnå ett mål av allmänintresse utan vinstsyfte, i ELPA :s fall rör det sig om främjande av idrott, räcker inte för att den inte skall anses kunna utgöra ett företag i den mening som avses i konkurrensrätten. [34]

45. Den grekiska regeringen har gjort gällande att ELPA:s intäkter endast räckte för att täcka kostnaderna. Detta talar emellertid inte mot antagandet att ELPA bedriver ekonomisk verksamhet. Huruvida en organisation skall anses utgöra ett företag beror inte på dess storlek och inte heller på omfattningen av dess ekonomiska framgång. [35]

46. Sammantaget skall således en förening som ELPA som *marknadsför* sina tjänster inom området för motorcykeltävlingar betraktas som ett företag trots den omständigheten att den inte har något vinstsyfte.

47. I förbigående skall påpekas att en förening som ELPA inte på något sätt liknar enligt lag inrättade socialförsäkringsorgan med avseende på vilka domstolen i vissa domar har fastställt att de inte kan betraktas som företag. [36] Utöver den omständigheten att ett socialt syfte eftersträvades och att det saknades vinstsyfte präglades en sådan orga-

31 — Domen i det ovan i fotnot 21 nämnda målet Cassa di Risparmio di Firenze, punkterna 120 och 121.

32 — Domen i det ovan i fotnot 22 nämnda målet Wouters, punkt 57.

33 — Avseende begreppet marknadsföring se ovan punkterna 33 och 34 i detta förslag till avgörande.

34 — Avseende det samhällsnyttiga syftet, se domen i det ovan i fotnot 23 nämnda målet Pavlov, punkt 118, dom av den 22 januari 2002 i mål C-218/00, Cisal (REG 2002, s. I-691), punkt 37, och domen i det ovan i fotnot 21 nämnda målet Cassa di Risparmio di Firenze, punkt 124, och, analogt, domen i det ovan i fotnot 21 nämnda målet Enirisorse, punkt 34. Avseende avsaknaden av vinstsyfte se dom av den 29 oktober 1980 i de förenade målen 209/78–215/78 och 218/78, van Landewyck m.fl. mot kommissionen (REG 1980, s. 3125; svensk specialutgåva, volym 5, s. 345), punkt 88, domar i de ovan i fotnot 30 nämnda målen Fédération française des sociétés d'assurance m.fl., punkt 21, och Albany, punkt 85, domen i det ovan i fotnot 23 nämnda målet Pavlov, punkt 117, domen i det ovan i fotnot 21 nämnda målet Cassa di Risparmio di Firenze, punkt 123, och dom av den 29 november 2007 i mål C-119/06, kommissionen mot Italien, punkt 37.

35 — Generaladvokaten Lenz förslag till avgörande i det ovan i fotnot 18 nämnda målet Bosman, punkt 255.

36 — Dom av den 17 februari 1993 i de förenade målen C-159/91 och C-160/91, Poucet och Pistre (REG 1993, s. I-637; svensk specialutgåva, volym 14, s. I-27), domen i det ovan i fotnot 34 nämnda målet Cisal och domen i det ovan i fotnot 21 nämnda målet AOK Bundesverband.

nisations verksamhet nämligen av en statlig reglering av vilken vissa solidaritetsförpliktelser följde, varvid organisationen inte hade något nämnvärt inflytande på omfattningen av de tjänster som den skulle tillhandahålla eller på beloppet av den ersättning som den erhöll. [37] Enligt de uppgifter som har lämnats till domstolen omfattas inte ELPA av någon jämförbar statlig reglering. I handlingarna i målet finns inte heller några uppgifter som visar att staten begränsar ELPA:s handlingsutrymme vid fastställandet av dess tjänster och den ersättning som eventuellt skall utgå för dessa.

— Deltagande i antagandet av beslut om administrat.ivt tillstånd för motorcykeltävlingar

48. Den omständigheten att ELPA utöver att anordna och marknadsföra motorcykeltävlingar, såsom nämnts ovan, även deltar i antagandet av beslut om administrativt tillstånd för motorcykeltävlingar i enlighet med artikel 49 i trafiklagen innebär slutligen inte att den inte kan anses bedriva ekonomisk verksamhet.

49. Utövandet av offentliga maktbefogenheter omfattas visserligen inte av tillämpningsområdet för konkurrensbestämmelserna i fördraget och en organisation som utövar offentliga maktbefogenheter är inget företag i den mening som avses i konkurrenslagstiftningen. [38] Åtskillnaden mellan myndighetsutövande och ekonomisk verksamhet skall emellertid göras separat för varje verksamhet som utövas av en organisation. [39] Den berörda organisationen kan således dels utöva offentliga maktbefogenheter, dels bedriva ekonomisk verksamhet.

50. Detta är just fallet med en förening som ELPA som, å ena sidan, deltar i antagandet av beslut om administrativt tillstånd för motorcykeltävlingar, å andra sidan, emellertid själv anordnar och marknadsför sådana tävlingar. Även om ELPA:s deltagande i antagandet av beslut om administrativt tillstånd för motorcykeltävlingar som sådant kan klassificeras som myndighetsutövande skall denna förening icke desto mindre anses utgöra ett företag, det vill säga i den mån den själv organiserar och marknadsför motorcykeltävlingar.

— Slutsats i denna del

51. Mot bakgrund av vad som anförts ovan skall en förening som ELPA betraktas som ett företag i den mening som avses i EG-fördragets konkurrensregler.

37 — Domen i det ovan i fotnot 36 nämnda målet Poucet och Pistre, punkterna 18 och 19, domen i det ovan i fotnot 34 nämnda målet Cisa, punkt 45, och domen i det ovan i fotnot 21 nämnda målet AOK Bundesverband, särskilt punkterna 47 och 49.

38 — Dom av den 19 januari 1994 i mål C-364/92, SAT Fluggesellschaft (REG 1994, s. I-43; svensk specialutgåva, volym 15, s. I-1), punkterna 30 och 31, av den 18 mars 1997 i mål C-343/95, Calì (REG 1997, s. I-1547), punkterna 22 och 23, och domen i det ovan i fotnot 22 nämnda målet Wouters, punkt 57.

39 — Se dom av den 16 juni 1987 i mål 118/85, kommissionen mot Italien (REG 1987, s. 2599), punkt 7, domen i det ovan i fotnot 38 nämnda målet Calì, punkterna 16 och 18, och dom av den 24 oktober 2002 i mål C-82/01 P, Aéroports de Paris mot kommissionen (REG 2002, s. I-9297), punkterna 74 och 75, andra meningen, se vidare mitt förslag till avgörande av den 28 oktober 2004 i mål C-134/03, Viacom Outdoor (REG 2005, s. I-1167), punkt 72.

2. Dominerande ställning och inverkan på handeln mellan medlemsstaterna enligt artikel 82 EG

52. För att artikel 82 EG skall kunna tillämpas på en förening som ELPA krävs det, bortsett från att den skall utgöra ett företag, vilket har diskuterats ovan, att föreningen har en dominerande ställning på markanden och att handeln mellan medlemsstater kan påverkas.

53. Även om domstolen själv inte får göra en bedömning av omständigheterna i målet vid den nationella domstolen kan den emellertid med beaktande av omständigheterna i förevarande fall ge den nationella domstolen alla de upplysningar som kan underlätta avgörandet av det mål som är anhängiggjort vid denna domstol. I detta sammanhang skall följande framhållas:

a) Definitionen av de relevanta marknaderna, väsentlig del av den gemensamma marknaden

54. Innan det kan undersökas om det föreligger en dominerade ställning på markanden måste de relevanta marknaderna avgränsas.

55. Med avseende på de relevanta produktmarknaderna skall det erinras om att ELPA tillhandahåller två typer av tjänster på området för motorcykelsport. Dels *organiserar* ELPA med hjälp av ETHEAM motorcykeltävlingar i Grekland, dels *marknadsför* ELPA dessa motorcykeltävlingar enligt uppgifter från den hänskjutande domstolen genom att ingå sponsor-, reklam- och försäkringsavtal. Det finns inte nödvändigtvis ett samband mellan de båda typerna av tjänster och de är inte heller utbytbara. Därför bör anordnande och marknadsföring av sportevenemang klassificeras som två skilda relevanta produktmarknader.

56. Det ankommer emellertid på den hänskjutande domstolen att pröva om marknaderna begränsar sig till anordnande och marknadsföring av *motorcykeltävlingar* eller även omfattar andra sportevenemang avseende motorfordon, möjligtvis alla typer av sportevenemang.

57. Det skall i geografiskt avseende påpekas att ELPA tillhandahåller de ovannämnda tjänsterna inom Grekland. Denna medlemsstats territorium utgör den geografiskt relevanta marknaden och kan för övrigt även anses utgöra en väsentlig del av den gemensamma marknaden. [40]

40 — Domstolens dom av den 18 juni 1991 i mål C-260/89, ERT (REG 1991, I-2925; svensk specialutgåva, volym 11, s. I-209), punkt 31. Se, för ett liknande resonemang, dom av den 25 juni 1998 i mål C-203/96, Dusseldorp m.fl. (REG 1998, s. I-4075), punkt 60, och av den 22 maj 2003 i mål C-462/99, Connect Austria (REG 2003, s. I-5197), punkt 79, samt förstainstansrättens dom av den 7 oktober 1999 i mål T-228/97, Irish Sugar mot kommissionen (REG 1999, s. II-2969), punkt 99. Till och med delar av medlemsstaters territorium kan utgöra en väsentlig del av den gemensamma marknaden. Se domen i det ovan i fotnot 23 nämnda målet Ambulanz Glöckner, punkt 38.

b) Dominerande ställning på marknaden

58. En dominerande ställning på marknaden föreligger när en sådan ekonomisk maktställning föreligger att företaget får möjlighet att hindra en effektiv konkurrens på den relevanta marknaden genom att företagets ställning tillåter det att i betydande omfattning agera oberoende i förhållande till sina konkurrenter, kunder och, i sista hand, konsumenter. [41]

59. För det fall att det fastställs att ELPA (med)organiserar alla eller det stora flertalet av alla motorcykeltävlingar i Grekland – i det avseendet ankommer det på den nationella domstolen att göra den utredning som är nödvändig – så skall ELPA anses ha en dominerande ställning på marknaden. Detsamma gäller marknadsföring av sådana motorcykeltävlingar.

60. Allt detta förutsätter emellertid att den relevanta produktmarknaden begränsar sig till *motorcykeltävlingar* och inte omfattar organisation eller marknadsföring av andra sportevenemang. [42] Ju fler olika sportevenemang de relevanta produktmarknaderna omfattar, desto mindre är sannolikheten att ELPA har en dominerande ställning på dessa.

61. Följande argumentation utgår från att ELPA har en dominerande ställning på var och en av de två berörda marknaderna.

c) Inverkan på handeln mellan medlemsstaterna

62. Enligt artikel 82 EG är missbruk av en dominerande ställning endast förbjuden, ”i den mån det kan påverka handeln mellan medlemsstater”. Denna klausul avseende gränsöverskridande konsekvenser för handeln syftar till att definiera gränsen mellan tillämpningsområdet för den nationella konkurrenslagstiftningen och gemenskapens konkurrensrätt. [43]

63. Det kan endast antas att handeln mellan medlemsstaterna påverkas om det på grundval av rättsliga eller faktiska omständigheter med en tillräckligt hög grad av sannolikhet kan förutses att åtgärden i fråga direkt eller indirekt, faktiskt eller potentiellt kan påverka handeln mellan medlemsstater på

41 — Dom av den 14 februari 1978 i mål 27/76, United Brands mot kommissionen (REG 1978, s. 207; svensk specialutgåva, volym 4, s. 9), punkt 65, av den 13 februari 1979 i mål 85/76, Hoffmann-La Roche mot kommissionen (REG 1979, s. 461; svensk specialutgåva, volym 4, s. 315), punkt 38, av den 9 november 1983 i mål 322/81, Michelin mot kommissionen (REG 1983, s. 3461; svensk specialutgåva, volym 7, s. 351), punkt 30, och av den 16 mars 2000 i de förenade målen C-395/96 P och C-396/96 P, Compagnie maritime belge transports m.fl. mot kommissionen (REG 2000, s. I-1365), punkt 34.

42 — Se ovan punkt 56 i detta förslag till avgörande.

43 — Dom av den 13 juli 1966 i de förenade målen 56/64 och 58/64, Consten och Grundig mot kommissionen (REG 1966, s. 322, s. 389; svensk specialutgåva, volym 1, s. 277), av den 6 mars 1974 i de förenade målen 6/73 och 7/73, Commercial Solvents mot kommissionen (REG 1974, s. 223; svensk specialutgåva, volym 2, s. 229), punkt 31, och domen i det ovan i fotnot 23 nämnda målet Ambulanz Glöckner, punkt 47.

ett sådant sätt att det kan komma att hindra förverkligandet av den inre marknaden. [44]

64. Det räcker i detta avseende att det dominerande företagets beteende *kan* påverka handeln mellan medlemsstaterna. [45] Rent hypotetiska eller spekulativa effekter räcker däremot inte för att artikel 82 EG skall bli tillämplig. [46]

65. Den utredning som är nödvändig i detta sammanhang skall den nationella domstolen göra med beaktande av de anvisningar som lämnats av domstolen, [47] varvid särskilt tre saker skall beaktas.

66. För det första sker, såsom kommissionen har anfört, en internationalisering av den ekonomiska delen av sportverksamheten. Det är följaktligen inte a priori uteslutet att utländska företag kan ha ett intresse av att komma in på den grekiska marknaden och organisera och marknadsföra motorcykeltävlingar där.

67. För det andra skall det beaktas att en förening som ELPA på grund av sin rätt till medbeslutande vid antagandet av beslut om administrativt tillstånd för motorcykeltävlingar (artikel 49 i trafiklagen) effektivt kan hindra andra tjänsteleverantörer att komma in på den grekiska marknaden. Den omständigheten att MOTOE, som är en inhemsk konkurrent, inte kunde anordna sina planerade motorcykeltävlingar år 2000, till följd av att ELPA inte lämnat sitt godkännande, kan även ha en avskräckande verkan på utländska tjänsteleverantörer.

68. För det tredje har ELPA i sina förbundsbestämmelser föreskrivit att kommersiell reklam vid motorcykeltävlingar endast får göras med dess godkännande eller med godkännande från ETHEAM, som är en kommission som har tilldelats denna befogenhet av ELPA. [48] Detta hinder för att marknadsföra motorcykeltävlingar kan också avskräcka utländska tjänsteleverantörer från att komma in på den grekiska marknaden. Dessutom kan utländska sponsorer, reklampartners och försäkringsföretag på så sätt avhållas från att engagera sig på marknaden för den grekiska motorcykelsporten.

69. Det är under dessa omständigheter inte helt uteslutet att ett eventuellt oegentligt handlande från ELPA:s sida vad gäller beviljande av tillstånd för motorcykeltävlingar åt andra tjänsteleverantörer eller vad gäller deras marknadsföring kan påverka handeln mellan medlemsstaterna.

44 — Domen i det ovan i fotnot 23 nämnda målet Ambulanz Glöckner, punkt 48, samt avseende artikel 81 EG, dom av den 11 december 1980 i mål 31/80, L'Oréal (REG 1980, s. 3775), punkt 18, av den 13 juli 2006 i mål C-295/04, Manfredi (REG 2006, s. I-6619), punkt 42, av den 23 november 2006 i mål C-238/05, Asnef-Equifax (REG 2006, s. I-11125), punkt 34, och av den 25 januari 2007 i mål C-407/04 P, Dalmine mot kommissionen (REG 2007, s. I-829), punkt 90.

45 — Domen i det ovan i fotnot 41 nämnda målet Michelin mot kommissionen, punkt 104, domen i det ovan i fotnot 21 nämnda målet Höfner och Elser, punkt 32, och dom av den 11 december 1997 i mål C-55/96, Job Centre (REG 1997, s. I-7119), punkt 36.

46 — Tillkännagivande från kommissionen – "Riktlinjer om begreppet påverkan på handeln i artiklarna 81 och 82 i fördraget" (EUT C 101, 2004, s. 81, nedan kallade kommissionens riktlinjer), punkt 43.

47 — Se till exempel domar i de ovan i fotnot 44 nämnda målen Manfredi, punkterna 47 och 48, och Asnef-Equifax, punkterna 39 och 40.

48 — Nr 10.7 i bestämmelserna för motorcykelsporten EAKM (se punkt 10 i detta förslag till avgörande).

70. Den grekiska regeringen har gjort gällande att den inverkan som ELPA:s konkurrensbegränsande beteende kan ha på handeln mellan medlemsstaterna är försumbar med hänsyn till det ringa antalet motorcykeltävlingar med internationellt deltagande som anordnas i Grekland.

71. Det är riktigt att det krävs att handeln mellan medlemsstaterna påverkats *märkbart* för att artikel 82 EG, liksom artikel 81 EG, skall kunna tillämpas. Inverkan får med andra ord inte vara o*betydlig*.[49] Bedömningen av huruvida inverkan är märkbar eller obetydlig beror emellertid inte endast på kvantitativa utan även på kvalitativa faktorer. Den kan inte heller begränsas till en enda aspekt såsom till exempel marknadens storlek. I stället skall i allmänhet flera faktorer beaktas som var för sig inte nödvändigtvis är avgörande.[50]

72. I *kvantitativt hänseende* räcker det inte att endast beakta den totala volymen med avseende på den relevanta produktmarknaden och den relevanta geografiska marknaden. Den totala volymen kan visserligen ha en viss betydelse för frågan huruvida en väsentlig del av den gemensamma marknaden berörs.[51] För frågan huruvida handeln mellan medlemsstaterna har påverkats märkbart måste emellertid även antalet varor och tjänster som *berörs* av det påstått oegentliga handlandet beaktas. Den volymen skall sedan ställas i relation till den totala volymen av den relevanta produktmarknaden och den relevanta geografiska marknaden.[52]

73. Om det, såsom den grekiska regeringen har anfört, endast anordnas jämförelsevis få internationella motorcykeltävlingar i Grekland, kan redan ett hinder för organisationen eller marknadsföringen av endast en eller några få ytterligare motorcykeltävlingar ha en märkbar inverkan i förhållande till marknadens totala volym. Därigenom kan slutligen utvecklingen av en större marknad med större omsättningspotential försvåras.

74. I *kvalitativt hänseende* beror bedömningen av huruvida det rör sig om märkbar inverkan inte minst även på typen av

49 — Dom av den 21 januari 1999, Bagnasco m.fl. i de förenade målen C-215/96 och C-216/96 (REG 1999, s. I-135), punkt 60, domen i det ovan i fotnot 23 nämnda målet Ambulanz Glöckner, punkt 48, samt avseende artikel 81 EG dom av den 25 november 1971 i mål 22/71, Béguelin Import (REG 1971, s. 949), punkt 16, av den 28 april 1998 i mål C-306/96, Javico (REG 1998, s. I-1983), punkt 16, och domar i de ovan i fotnot 44 nämnda målen Manfredi, punkt 42, Asnef-Equifax, punkt 34, och Dalmine mot kommissionen, punkt 90.

50 — Domen i det ovan i fotnot 49 nämnda målet Bagnasco, punkt 47, domar i de ovan i fotnot 44 nämnda målen Manfredi, punkt 43, och Asnef-Equifax, punkt 35.

51 — Dom av den 16 december 1975 i de förenade målen 40/73–48/73, 50/73, 54/73–56/73, 111/73, 113/73 och 114/73, Suiker Unie m.fl. mot kommissionen (REG 1975, s. 1663), punkt 371, av den 10 december 1991 i mål C-179/90, Merci convenzionali porto di Genova (REG 1991, s. I-5889; svensk specialutgåva, volym 11, s. I-507), punkt 15, andra meningen, och av den 12 februari 1998 i mål C-163/96, Raso m.fl. (REG 1998, s. I-533), punkt 26, andra meningen.Den totala volymen är på intet sätt det enda kriteriet som är avgörande för om det rör sig om en väsentlig del av den gemensamma marknaden. I förevarande fall följer, såsom nämnts ovan, redan av de berörda marknadernas geografiska utsträckning, som motsvarar en medlemsstats territorium, att det rör sig om en väsentlig del av den gemensamma marknaden (se i detta avseende punkt 57 i detta förslag till avgörande och där angiven rättspraxis).

52 — Se, för ett liknande resonemang, domen i det ovan i fotnot 49 nämnda målet Javico, punkt 26. Se även kommissionens riktlinjer, där det i punkt 52, med avseende på artikel 81 EG, anges att de avgörande kriterierna är de berörda företagens marknadsandel och årliga omsättning med avseende på de marknader eller varor som berörs av ett avtal.

förfarande som det företag som är dominerande på marknaden tillämpar. [53] Artikel 82 EG omfattar alla förfaranden som kan utgöra ett hot mot den fria handeln mellan medlemsstaterna på ett sätt som kan skada förverkligandet av den inre marknaden, i synnerhet genom att dela upp de nationella marknaderna eller genom att påverka konkurrensstrukturen på den gemensamma marknaden. [54]

75. Ett eventuellt missbruk av ELPA:s rätt till medbeslutande vad gäller anordnande och marknadsföring av motorcykeltävlingar kan bidra till att avskärma marknaderna och följaktligen undergräva syftet att förverkliga den inre marknaden. Oberoende av detta kan, såsom kommissionen med rätta påpekat, blotta förekomsten av en dominerande ställning på marknaden som berör en medlemsstats hela territorium bidra till att förstärka avskärmningen av marknaderna på nationell nivå och följaktligen hindra den ekonomiska integration som eftersträvas i EG-fördraget. [55]

76. Följaktligen talar såväl kvantitativa som kvalitativa aspekter för att påverkan på handeln mellan medlemsstater är märkbar.

53 — Se i detta avseende kommissionens riktlinjer, punkt 45.

54 — Dom av den 31 maj 1979 i mål 22/78, Hugin Kassaregister och Hugin Cash Registers mot kommissionen (REG 1979, s. 1869), punkt 17, domen i det ovan i fotnot 23 nämnda målet Ambulanz Glöckner, punkterna 47 och 49, domar i de ovan i fotnot 44 nämnda målen Manfredi, punkt 41, Asnef-Equifax, punkt 33, och Dalmine mot kommissionen, punkterna 89 och 91. Se, för ett liknande resonemang, dom av den 4 maj 1988 i mål 30/87, Bodson (REG 1988, s. 2479), punkt 24, och av den 5 oktober 1988 i mål 247/86, Alsatel (REG 1988, s. 5987), punkt 11.

55 — Se, för ett liknande resonemang, emellertid avseende konkurrensbegränsande samverkan som berör en medlemsstats hela territorium, dom av den 17 oktober 1972 i mål 8/72, Vereeniging van Cementhandelaren mot kommissionen (REG 1972, s. 977), punkt 29, domar i de ovan i fotnot 43 nämnda målen Manfredi, punkt 45, och Asnef-Equifax, punkt 37. För ett liknande resonemang, se dom av den 5 december 2006 i mål C-94/04, Cipolla (REG 2006, s. I-11421), punkt 45.

3. Särskilda eller exklusiva rättigheter (artikel 86.1 EG)

77. Eftersom det är ostridigt att en organisation som ELPA inte är ett offentligt företag, utan en privat förening, kan artikel 86.1 EG endast tillämpas om denna förening har beviljats särskilda eller exklusiva rättigheter av den grekiska staten.

78. Utmärkande för dessa särskilda och exklusiva rättigheter är att de skapar en särskild relation mellan det statliga organet i fråga och det gynnade företaget [56] och gynnar detta i förhållande till dess konkurrenter.

79. Genom bestämmelserna om godkännande i artikel 49 i trafiklagen har den grekiska staten beviljat ELPA, i egenskap av officiell representant för Internationella motorcykelförbundet (FIM) i Grekland, en rätt till medbeslutande vid godkännande av motorcykeltävlingar och har följaktligen tillåtit den att delta i myndighetsutövningen. ELPA gynnas således i förhållande till andra möjliga organisatörer av motorcykeltävlingar i Grekland. Föreningen åtnjuter alltså en *särskild rättighet*. Eftersom endast ELPA har denna rätt till medbeslutande enligt artikel 49 i trafiklagen kan man även tala om en *exklusiv rättighet.* [57]

56 — Dom av den 19 mars 1991 i mål C-202/88, Frankrike mot kommissionen, ”Telekommunikations-Endgeräte” (REG 1991, s. I-1223; svensk specialutgåva, volym 11, s. I-97), punkt 24.

57 — Jag kommer i det följande för enkelhetens skull endast tillämpa begreppet *exklusiv rättighet.*

80. Följaktligen omfattas ELPA:s verksamhet inte endast av tillämpningsområdet för artikel 82 EG, utan även av tillämpningsområdet för artikel 86.1 EG.

C — *Huruvida ELPA:s dubbla roll är förenlig med artikel 86.1 EG och artikel 82 EG (andra tolkningsfrågan)*

82. Om den första tolkningsfrågan besvaras jakande, som jag föreslår, blir det nödvändigt att även behandla den andra tolkningsfrågan. Den nationella domstolen vill genom den andra frågan få klarhet i huruvida artiklarna 82 EG och 86 EG utgör hinder för en bestämmelse som artikel 49 i den grekiska trafiklagen, enligt vilken en ideell förening som själv anordnar och marknadsför motorcykeltävlingar samtidigt beviljas en exklusiv rätt till medbeslutande vid beviljandet av administrativt tillstånd för sådana tävlingar, varvid den kan vägra att lämna sitt godkännande, utan att underkastas begränsningar, skyldigheter eller en kontroll.

4. Slutsats i denna del

81. Sammanfattningsvis kan följande konstateras:

En ideell förening som inte endast har en exklusiv rätt till medbeslutande vid beviljandet av administrativt tillstånd för motorcykeltävlingar utan även själv anordnar sådana tävlingar och i detta sammanhang ingår sponsor-, reklam- och försäkringsavtal är ett företag i den mening som avses i artiklarna 82 EG och 86 EG.

83. Följaktligen skall den dubbla roll som nämnts ovan, och som en förening som ELPA har, huvudsakligen bedömas mot bakgrund av gemenskapsrätten, särskilt artikel 86.1 EG jämförd med artikel 82 EG.

1. Kraven enligt artikel 86.1 EG jämförd med artikel 82 EG.

Det ankommer på den nationella domstolen att med beaktande av domstolens rättspraxis avseende artikel 82 EG pröva om denna förening har en dominerande ställning på marknaden och om missbruk av denna ställning märkbart kan påverka handeln mellan medlemsstaterna.

84. Enligt artikel 86.1 EG får medlemsstaterna beträffande företag som de beviljar särskilda eller exklusiva rättigheter inte vidta

och inte heller bibehålla någon åtgärd som strider mot föreskrifter i konkurrensrätten.

85. Begreppet åtgärd skall i detta sammanhang tolkas extensivt. Det omfattar även en sådan rättsregel som artikel 49 i den grekiska trafiklagen. [58]

86. Genom bestämmelsen om godkännande som föreskrivs i ovannämnda artikel, har den grekiska regeringen beviljat ELPA, i egenskap av officiell representant för Internationella motorcykelförbundet (FIM) i Grekland, den exklusiva rätten till medbeslutande vid beviljandet av godkännande för motorcykeltävlingar.

87. En sådan bestämmelse utgör ett åsidosättande av artikel 86.1 EG jämförd med artikel 82 EG, när det aktuella företaget, genom utövandet av den exklusiva rättighet som beviljats företaget, föranleds att missbruka sin dominerande ställning på marknaden eller när dessa rättigheter kan ge upphov till en situation som föranleder att företaget gör sig skyldigt till sådant missbruk. [59] Huruvida ett sådant missbruk faktiskt uppkommer saknar betydelse. [60]

88. Som jag kommer att visa nedan leder inte nödvändigtvis varje utövande av ELPA:s rätt till medbeslutande vid beviljandet av godkännande för motorcykeltävlingar nödvändigtvis till ett missbruk av dess dominerande ställning på marknaden, särskilt om vederbörlig hänsyn tas till objektiva faktorer såsom sportens intressen (se nedan avsnitt a). En bestämmelse som artikel 49 i den grekiska trafiklagen inbjuder emellertid till missbruk på grund av dess konkreta utformning (se nedan avsnitt b).

a) Utövandet av rätten till medbeslutande är *i sig* inte alltid ett missbruk.

89. Naturligtvis kan utövandet av rätten till medbeslutande som beviljats ELPA enligt artikel 49 i trafiklagen inte alltid a priori anses innebära missbruk. Är ett dominerande företags beteende objektivt sett motiverat, så anses det nämligen inte utgöra missbruk. [61] I ett fall som det förevarande kan det i själva verket finnas sakliga skäl för en förening som ELPA att vägra lämna sitt godkännande för en motorcykeltävling.

58 — Se, för ett liknande resonemang, till exempel domen i det ovan i fotnot 45 nämnda målet Job Centre, punkt 29.

59 — Domen i det ovan i fotnot 21 nämnda målet Höfner och Elser, punkt 29, domen i det ovan i fotnot 40 nämnda målet ERT, punkt 37, domen i det ovan i fotnot 51 nämnda målet Merci convenzionali porto di Genova, punkt 17, dom av den 5 oktober 1994 i mål C-323/93, Centre d'insémination de la Crespelle (REG 1994, s. I-5077; svensk specialutgåva, volym 16, s. I-207), punkt 18, domen i det ovan i fotnot 51 nämnda målet Raso m.fl., punkterna 27 och 28, domen i det ovan i fotnot 30 nämnda målet Albany, punkt 93, domar i de ovan i fotnot 23 nämnda målen Pavlov, punkt 127, och Ambulanz Glöckner, punkt 39, och dom av den 31 januari 2008 i mål C-380/05, Centro Europa 7 (REG 2008, s. I-349), punkt 60. För ett liknande resonemang, se domen i det ovan i fotnot 40 nämnda målet Connect Austria, punkt 80.

60 — Domen i det ovan i fotnot 45 nämnda målet Job Centre, punkt 36, och domen i det ovan i fotnot 51 nämnda målet Raso m.fl., punkt 31.

61 — Se, för ett liknande resonemang, dom av den 15 mars 2007 i mål C-95/04 P, British Airways mot kommissionen (REG 2007, s. I-2331), punkterna 84 och 85. Se även, avseende artikel 81 EG, domen i det ovan i fotnot 22 nämnda målet Wouters, punkt 97.

90. Förekomsten av ett sådant sakligt skäl är särskilt uppenbar när organisatörerna i samband med en planerad motorcykeltävling inte har vidtagit de åtgärder som krävs för att garantera säkerheten för tävlingsdeltagarna och åskådarna.

91. Det kan emellertid även utöver rent tekniska säkerhetskrav finnas sakliga skäl, som sammanhänger med idrottens särart, att vägra lämna godkännande. [62] I ett fall som det förevarande skall till exempel följande faktorer beaktas.

92. För det första ligger det i de berörda idrottsmännens intresse, men även i publikens och allmänhetens intresse, att varje idrottsgren är underkastad vissa idrottsliga regler som är så enhetliga som möjligt och att dessa regler beaktas för att säkerställa reglerade och rättvisa tävlingar. Detta gäller inte endast för de ofta diskuterade antidopingreglerna, utan även för de helt normala spelreglerna. Om helt olika regler skulle gälla beroende på organisatör, så skulle det bli svårare för de berörda idrottsmännen att delta i tävlingar och att jämföra sina prestationer. Publikens intresse för idrottsgrenen och dess igenkännlighet skulle också kunna bli lidande.

93. Därför kan den omständigheten att en organisation som ELPA, för att lämna sitt godkännande för beviljande av tillstånd för en motorcykeltävling, kräver att vissa internationellt erkända bestämmelser beaktas inte a priori anses utgöra missbruk. [63] Detta påverkar naturligtvis inte en prövning av innehållet i var och en av dessa regler mot bakgrund av gemenskapsrätten, särskilt dess konkurrensbestämmelser. [64]

94. För det andra ligger det i de berörda idrottsmännens intresse, men även i publikens och allmänhetens intresse, att de olika tävlingarna i en viss idrottsgren infogas i en överordnad ram, som till exempel gör det möjligt att följa en viss tidsplan. Det kan nämligen vara meningsfullt att se till att tävlingarna inte överlappar varandra tidsmässigt, för att göra det möjligt för såväl idrottsmännen som åskådarna att delta i så många av sådana evenemang som möjligt.

95. Därför kan den omständigheten att en organisation som ELPA, för att lämna sitt godkännande för beviljande av tillstånd för en motorcykeltävling, kräver att tidpunkten för denna tävling inte sammanfaller med tidpunkten för andra redan planerade och godkända tävlingar inte a priori anses utgöra missbruk. [65] I detta avseende får naturligtvis ELPA vid fastställandet av ett nationellt grekiskt årligt program för motorcykeltävlingar inte gynna de tävlingar som (med) organiseras eller marknadsförs av ELPA i förhållande till andra oberoende organisatörers tävlingar.

62 — Med avseende på beaktandet av idrottens särart vid tillämpningen av gemenskapsrätten, se de båda förklaringarna avseende idrott och vitboken om idrott (ovan fotnoterna 11–13).

63 — Se i detta avseende även punkterna 2–4 i ELPA:s/ETHEAM:s skrivelse till MOTOE, som återges i punkt 17 i detta förslag till avgörande.

64 — Domen i det ovan i fotnot 16 nämnda målet Meca-Medina, punkterna 28 och 31 samt punkterna 42–55.

65 — Se i detta avseende även punkt 4 i ELPA:s/ETHEAM:s skrivelse till MOTOE, som återges i punkt 17 i detta förslag till avgörande.

96. Den *pyramidstruktur*[66] som har utvecklats i de flesta idrottsgrenar[67] bidrar till att säkerställa att de särskilda kraven för sport, såsom enhetliga regler och en enhetlig tidsplan för tävlingar, beaktas. En organisation som ELPA, som är den officiella representanten för det internationella motorcykelförbundet (FIM) i Grekland, är en del av denna pyramidstruktur. Den kan inom ramen för den rätt till medbeslutande som beviljats ELPA, vid antagandet av beslut om administrativt tillstånd för att organisera motorcykeltävlingar, legitimt göra gällande idrottens intressen och om nödvändigt vägra lämna sitt godkännande. En vägran att lämna godkännande utgör emellertid missbruk om den objektivt sett inte är motiverad med hänsyn till idrottens intresse, utan används godtyckligt för att främja egna ekonomiska intressen till nackdel för andra tjänsteleverantörer som vill anordna och framför allt marknadsföra motorcykeltävlingar under eget ansvar.

b) Ett rättsläge som det grekiska inbjuder till missbruk

97. Oberoende av om det verkligen förekommer missbruk räcker det för att kunna fastställa att artikel 86.1 EG jämförd med artikel 82 EG har åsidosatts att en statlig åtgärd *skapar en risk för missbruk*.[68] I förevarande fall är risken för att ELPA[69] skall missbruka sin dominerande ställning på marknaden, i samband med utövandet av sin rätt till medbeslutande enligt artikel 49 i den grekiska trafiklagen, särskilt stor av två skäl.

98. För det första medför sådana bestämmelser om godkännande som de som det rör sig om här en intressekonflikt.[70] ELPA som själv anordnar och marknadsför motorcykeltävlingar har av den grekiska staten erhållit en rätt till medbeslutande vid beviljandet av tillstånd för motorcykeltävlingar som genomförs av andra oberoende tjänsteleverantörer. ELPA har följaktligen inte endast de rättsliga medel som gör det möjligt för den att effektivt hindra andra tjänsteleverantörer att komma in på den grekiska marknaden, utan organisationen har även ett ekonomiskt intresse av att till sin egen fördel begränsa konkurrenternas tillträde till marknaden.

99. För det andra underkastas ELPA inte några begränsningar, skyldigheter eller kontroller inom ramen för bestämmelserna om godkännande vad gäller dess beslut att lämna eller vägra lämna sitt godkännande för beviljandet av tillstånd för motorcykeltävlingar. Detta gör det särskilt lätt för ELPA att vägra lämna sitt godkännande för beviljandet av tillstånd för motorcykeltävlingar som genomförs av andra oberoende tjänsteleverantörer. Såsom tydligt framgår i förevarande fall var ELPA:s passivitet tillräcklig för att år 2000 omkullkasta en annan organisatörs planer, i förevarande fall MOTOE:s.

66 — Se i detta avseende vitboken om idrott (ovan fotnot 13), punkt 4.1.

67 — Pyramidstruktur betyder inte nödvändigtvis en förbundsstruktur. Inom boxning till exempel existerar flera internationella förbund vid sidan av varandra.

68 — Se i detta avseende ovan punkt 87 i detta förslag till avgörande och rättspraxis som anges i fotnot 59.

69 — Avseende ELPA:s dominerande ställning på marknaden se ovan punkterna 59 och 61 i detta förslag till avgörande.

70 — Se i detta avseende domen i det ovan i fotnot 51 nämnda målet Raso m.fl., punkt 28.

100. Ett system med icke snedvridna konkurrensförhållanden i fördragets mening [71] kan emellertid bara garanteras om *lika möjligheter* tillförsäkras de rörelsedrivande företagen. [72] Detta är inte fallet när ett företag som ELPA som själv anordnar och marknadsför motorcykeltävlingar har getts befogenhet av staten att efter eget gottfinnande bestämma vilka motorcykeltävlingar som får äga rum i Grekland. Därigenom får ELPA nämligen en avsevärd fördel i förhållande till sina konkurrenter, såväl med avseende på anordnande av motorcykeltävlingar som med avseende på marknadsföringen av desamma. [73]

101. Gemenskapsrätten utgör visserligen inte något hinder för att den nationella lagstiftaren i vissa fall föreskriver att de behöriga myndigheterna skall inhämta råd från en sakkunnig innan tillstånd beviljas för en verksamhet. Allmänt kan det därför vara lämpligt att låta de berörda sportförbunden delta i beslut som avser idrott. På så sätt kan idrottens och den berörda idrottsgrenens särart beaktas på bästa möjliga sätt. [74]

102. Upprätthållandet av en effektiv konkurrens och säkerställandet av insyn kräver emellertid en klar avgränsning mellan det organ som deltar i antagandet av beslut om administrativt tillstånd för motorcykeltävlingar och som eventuellt övervakar dessa tävlingar, å ena sidan, och de företag som anordnar och marknadsför sådana tävlingar, å andra sidan. [75] Denna avgränsning åsidosätts när i ett fall som det förevarande ett och samma organ, nämligen ELPA eller ETHEAM, som har tilldelats denna befogenhet av ELPA, inte endast deltar i antagandet av beslut om administrativt tillstånd för motorcykeltävlingar och anförtros att övervaka säkerheten av dessa, utan även själv i konkurrens med andra oberoende tjänsteleverantörer bedriver verksamhet på området för anordnande och marknadsföring av sådana tävlingar.

103. Det måste vidare säkerställas att administrativt tillstånd för att organisera en motorcykeltävling endast får vägras på grundval av objektiva, icke diskriminerande kriterier. Det måste vara möjligt att erhålla administrativt tillstånd för en motorcykeltävling utan godkännande från ett organ som ELPA, som uppmanats att delta, om detta organ godtyckligt har vägrat att lämna sitt godkännande. Dessutom måste den som ansökt om tillstånd ha ett effektivt rättsskydd, om tillstånd vägras. [76] Detta omfattar även interimistiska åtgärder. [77]

71 — Principen om icke snedvridna konkurrensförhållanden nämns uttryckligen i artikel 3.1 g EG, den ligger emellertid även till grund för konkurrensbestämmelserna i artiklarna 81 EG–89 EG.

72 — Domen i det ovan i fotnot 56 nämnda målet Frankrike mot kommissionen, ”Telekommunikations-Endgeräte”, punkt 51, och dom av den 13 december 1991 i mål C-18/88, GB-Inno-BM (REG 1991, s. I-5941; svensk specialutgåva, volym 11, s. I-519), punkt 25. Se, för ett liknande resonemang, domen i det ovan i fotnot 40 nämnda målet ERT, punkt 37 och domen i det ovan i fotnot 51 nämnda målet Raso m.fl., punkterna 29–31.

73 — Se, för ett liknande resonemang, domen i det ovan i fotnot 56 nämnda målet Frankrike mot kommissionen, ”Telekommunikations-Endgeräte”, punkt 51, och domen i det ovan i fotnot 72 nämnda målet GB-Inno-BM, punkt 25.

74 — Se i detta avseende ovan punkterna 90–95 i detta förslag till avgörande.

75 — Se, för ett liknande resonemang, domen i det ovan i fotnot 56 nämnda målet Frankrike mot kommissionen (”Telekommunikations-Endgeräte”), punkt 52, och domen i det ovan i fotnot 72 nämnda målet GB-Inno-BM, punkt 26.

76 — Se, för ett liknande resonemang, domen i det ovan i fotnot 30 nämnda målet Albany, punkterna 117 och 121. Avseende effektivt rättsskydd, se dom av den 15 oktober 1987 i mål 222/86, Heylens m.fl. (REG 1987, s. 4097; svensk specialutgåva, volym 9, s. 223), punkterna 14 och 15, och dom av den 13 mars 2007 i mål C-432/05, Unibet (REG 2007, s. I-2271), punkterna 37 och 38. Enligt gemenskapsrätten krävs emellertid inte något individuellt rättsskydd mot *förberedande rättsakter* till ett administrativt tillstånd, till exempel mot att en förening som ELPA lämnat eller vägrat lämna sitt godkännande (se, för ett liknande resonemang, domen i målet Heylens, punkt 16).

77 — Dom av den 19 juni 1990 i mål C-213/89, Factortame m.fl. (REG 1990, s. I-2433; svensk specialutgåva, volym 10, s. 435), punkt 21, av den 11 januari 2001i mål C-226/99, Siples (REG 2001, s. I-277), punkt 19, och domen i det ovan i fotnot 76 nämnda målet Unibet, punkt 67.

104. Den grekiska regeringen har i detta avseende visserligen gjort gällande att ELPA, tvärtemot vad som angetts i beslutet om hänskjutande, var skyldig att lämna sitt godkännande för beviljande av tillstånd för en motorcykeltävling, om detta tillstånd hade sökts i vederbörlig ordning och alla villkor enligt de tillämpliga nationella bestämmelserna hade uppfyllts. Dessutom omfattas ELPA:s uttryckliga eller implicita vägran att lämna sitt godkännande av Symvoulio tis Epikrateias kontroll. [78]

105. Det ankommer emellertid inte på domstolen att uttala sig om tolkningen av den nationella lagstiftningen i detta fall. I enlighet med fördelningen av behörighet mellan gemenskapsdomstolarna och domstolarna i medlemsstaterna har domstolen nämligen att utgå från de faktiska och rättsliga omständigheterna, såsom de beskrivs av den nationella domstolen i begäran om förhandsavgörande. [79] I beslutet om hänskjutande anges uttryckligen att ELPA inte är underkastad några begränsningar, skyldigheter eller kontroller då den fattar beslut om godkännande.

106. Det skall därför anses att en bestämmelse som den i artikel 49 i den grekiska trafiklagen inte är förenlig med kraven i artikel 86.1 EG jämförd med artikel 82 EG, eftersom den inbjuder till missbruk.

2. Undantagen enligt artikel 86.2 EG

107. Det skall slutligen prövas om en bestämmelse som den i artikel 49 i trafiklagen kan täckas av undantagsbestämmelsen i artikel 86.2 EG. Enligt denna bestämmelse skall företag som anförtrotts att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse [80] endast i begränsad omfattning vara underkastade reglerna i EG-fördraget, särskilt dess konkurrensregler. Dessa företag skall nämligen endast vara underkastade konkurrensreglerna i den mån tillämpningen av dessa regler inte rättsligt eller i praktiken hindrar att de särskilda uppgifter som tilldelats dem fullgörs.

108. Vad gäller den verksamhet som utövas av en förening som ELPA måste i detta avseende en skillnad göras mellan två typer av arbetsuppgifter, nämligen anordnandet och marknadsföringen av motorcykeltävlingar, å ena sidan, och deltagandet i antagandet av beslut om administrativt tillstånd för sådana tävlingar enligt artikel 49 i trafiklagen, å andra sidan.

109. Vad först beträffar *anordnandet och marknadsföringen av motorcykeltävlingar* av en förening som ELPA, behöver frågan huruvida det rör sig om en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse i den mening som avses i artikel 86.2 EG, vilket idrottens betydelse

78 — Greklands högsta förvaltningsdomstol.

79 — Se i detta avseende rättspraxis som angetts i fotnot 26.

80 — De fiskala monopol som också nämns i artikel 86.2 EG saknar betydelse i ett fall som det förevarande.

för samhället skulle kunna tyda på, inte besvaras här. I vart fall finns det i förevarande fall inte något som helst stöd för att den grekiska staten har antagit en rättakt genom vilken ELPA ”anförtrotts” att organisera och marknadsföra sportevenemang. [81] Det framgår inte heller om en sådan befogenhet som den i artikel 49 i trafiklagen, som gör det möjligt att utestänga andra tjänsteleverantörer från marknaden, är nödvändig för att ELPA skall kunna uppfylla en sådan uppgift. [82] I vart fall är den konkreta utformningen av denna befogenhet, [83] enligt vilken ELPA utan begränsningar, skyldigheter eller kontroller kan vägra att lämna sitt godkännande för beviljandet av tillstånd för motorcykeltävlingar åt andra tjänsteleverantörer, oproportionerlig.

110. Vad slutligen beträffar ELPA:s *deltagande i antagandet av beslut om administrativt tillstånd för motorcykeltävlingar* som sådant, tillhandahåller föreningen inte någon tjänst av allmänt ekonomiskt intresse i detta sammanhang utan deltar i myndighetsutövning. Artikel 86.2 EG är inte tillämplig här, eftersom det villkor som skall vara uppfyllt för att denna bestämmelse skall kunna tillämpas är att det förekommer ett tillhandahållande av tjänster, det vill säga en ekonomisk verksamhet som bedrivs av ett företag. [84]

111. Mot denna bakgrund kan artikel 86.2 EG inte åberopas för att berättiga en sådan bestämmelse som artikel 49 i trafiklagen.

3. Slutsats i denna del

112. Sammanfattningsvis gäller följande:

Artiklarna 82 EG och 86 EG utgör hinder för en sådan bestämmelse som artikel 49 i den grekiska trafiklagen, enligt vilken en ideell förening som själv anordnar och marknadsför motorcykeltävlingar samtidigt beviljas en exklusiv rätt till medbeslutande vid beviljandet av administrativt tillstånd för sådana tävlingar, varvid den kan vägra att lämna sitt godkännande, utan att underkastas begränsningar, skyldigheter eller kontroll.

81 — Se i detta avseende dom av den 27 mars 1974 i mål 127/73, BRT och Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs, ”BRT II” (REG 1974, s. 313; svensk specialutgåva, volym 2, s. 249), punkt 20, av den 11 april 1989 i mål 66/86, Ahmed Saeed Flugreisen och Silver Line Reisebüro (REG 1989, s. 803; svensk specialutgåva, volym 10, s. 9), punkt 55, och av den 23 oktober 1997 i mål C-159/94, kommissionen mot Frankrike (REG 1997, s. I-5815), punkt 65.

82 — Vad gäller kriteriet att befogenheten skall vara nödvändig se dom av den 19 maj 1993 i mål C-320/91, Corbeau (REG 1993, s. I-2533; svensk specialutgåva, tillägg, s. 77), punkterna 13 och 14, av den 23 oktober 1997 i mål C-157/94, kommissionen mot Nederländerna (REG 1997, s. I-5699), punkt 53, av den 23 maj 2000 i mål C-209/98, Sydhavnens Sten & Grus (REG 2000, s. I-3743), punkt 77, och domen i det ovan i punkt 23 nämnda målet Ambulanz Glöckner, punkt 57.

83 — Artikel 16 EG hänför sig också till den konkreta utformningen av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Avgörande är ”att sådana tjänster utförs på grundval av principer och villkor som gör det möjligt för dem att fullgöra sina uppgifter”.

84 — Avseende skillnaden mellan ekonomisk verksamhet och myndighetsutövning, se domar i de ovan i fotnot 38 nämnda målen SAT Fluggesellschaft, punkterna 30 och 31, och Calì, punkterna 22 och 23, samt punkt 49 i detta förslag till avgörande.

VI — Förslag till avgörande

113. Av ovan anförda skäl föreslår jag att domstolen besvarar Dioikitiko Efeteio Athinons frågor på följande sätt:

1) En ideell förening som inte endast har en exklusiv rätt till medbeslutande vid beviljandet av administrativt tillstånd för motorcykeltävlingar utan även själv anordnar sådana tävlingar och i detta sammanhang ingår sponsor-, reklam- och försäkringsavtal är ett företag i den mening som avses i artiklarna 82 EG och 86 EG.

   Det ankommer på den nationella domstolen att med beaktande av domstolens rättspraxis avseende artikel 82 EG pröva om denna förening har en dominerande ställning på marknaden och om missbruk av denna ställning märkbart kan påverka handeln mellan medlemsstaterna.

2) Artiklarna 82 EG och 86 EG utgör hinder för en sådan bestämmelse som artikel 49 i den grekiska trafiklagen, enligt vilken en ideell förening som själv anordnar och marknadsför motorcykeltävlingar samtidigt beviljas en exklusiv rätt till medbeslutande vid beviljandet av administrativt tillstånd för sådana tävlingar, varvid den kan vägra att lämna sitt godkännande, utan att underkastas begränsningar, skyldigheter eller kontroll.